



Munich Personal RePEc Archive

# **Development of Integration Processes in Africa - from Political to Economic Goals**

Marinov, Eduard

Economic Research Institute at BAS

January 2015

Online at <https://mpra.ub.uni-muenchen.de/60704/>

MPRA Paper No. 60704, posted 27 Jan 2015 10:17 UTC

# ГЕОПОЛИТИКА®

& ГЕОСТРАТЕГИЯ

Година дванадесета

Брой 1, 2015



УРОЦИТЕ НА "ЮЖЕН ПОТОК"

ПРОБЛЕМИТЕ И АМБИЦИИТЕ НА "ТУРСКИЯ ТИГЪР"

"НЕРЕШИТЕЛНИЯТ ХЕГЕМОН":  
ДИЛЕМИТЕ НА ГЕРМАНСКАТА ВЪНШНА ПОЛИТИКА

ФРЕНСИС ФУКУЯМА ЗА ДОБРОТО И ЛОШОТО УПРАВЛЕНИЕ

БУМЕРАНГЪТ НА НОВАТА СТУДЕНА ВОЙНА



*"Днес военният елемент все повече остава на втори план. Вече е трудно да упражниш натиск върху някоя държава, само с аргумента на военната сила, защото това води до дипломатически и икономически последици. Ядреното оръжие съществено промени разположението на силите, тъй като военният конфликт може да доведе до масови разрушения и огромни загуби на човешки и други ресурси. Затова икономиката се превърна в основния аргумент, който може да послужи като повод за война, но паралелно с това вече се е трансформирала и в ключово оръжие в същата тази война."*

Михаел ЛАМБЕР



- © ГЕОПОЛИТИКА - списание за геополитика, стратегии и анализи  
© Българско геополитическо дружество, със съдействието на Институт за балкански и европейски изследвания и Агенция "Ди Ел Кей".  
ISSN 1312-4579

*Главен редактор*  
Инж. Тодор Кондаков

*Зам. главни редактори:*

Акад. д-р г.н. Марин Деведжиев      Проф. д-р ик.н. Румен Георгиев

*Редакционен съвет:*

Проф. д-р Никола Аврейски	Проф. д-р ик. н. Йордан Начев
Ст.н.с. I ст. д-р арх. Христо Генчев	Проф. д-р Георги Маринов
Проф. д-р Атанас Дерменджиев	Доц. д-р Тодор Недев
Д-р Пламен Димитров	Доц. д-р Дияна Петкова
Проф. д-р Нина Дюлгерова	Доц. д-р Марин Русев
Д-р Емил Казаков	Проф. д-р Владимир Чуков

*Кореспонденти:* Париж - Мариус Тодоров; Балтимор - Гергана Костова; Лондон - Филка Ананиева; Брюксел - Хеле Хегенау; Москва - Георги Коларов; Варшава - Александър Гаджанов; Буенос Айрес - Алберто Велчов; Тел Авив - Самуел Рафаел; Милано - Томислава Пенкова; Виена - Томас Ройтнер; Астана - Айгерим Шилибекова

*Сектори:* Балкани - д-р Бисер Банчев; Европейски съюз - д-р Калоян Методиев; Евразия - д-р Пламен Димитров; Близък Изток - Иво Иванов; Америка - Юрий Михайлов; Азия, Африка & Океания - д-р Боян Хаджиев.

Адрес за кореспонденция: София 1000, бул. "Витоша" 40,  
Тел.: 02 950 50 43; e-mail: [nie\\_pisma@hotmail.com](mailto:nie_pisma@hotmail.com); [www.geopolitica.eu](http://www.geopolitica.eu)

Цена на един брой 5 лв. Годишен абонамент: за България - 40 лв.; за чужбина - 50 евро. Сумите за абонамент и реклама в списанието (в лева) се превеждат по сметката на Агенция "Ди Ел Кей" в Банка ДСК - клон Оборище, IBAN: BG13STSA93000017027236, ET "ДЛК - Д. Кондакова".

# СЪДЪРЖАНИЕ

## България

К. Методиев, Уроците от "Южен поток" ..... 5

## Югоизточна Европа

Б. Градинаров, Проблемите и амбициите на "турския тигър" ..... 18

И. Кудряшева, Турският опит в сферата  
на националната консолидация ..... 27

Б. Банчев, Влашкото малцинство в Сърбия  
и позицията на Букурещ ..... 40

Д. Вукелич, Сръбското малцинство в Унгария ..... 51

П. Георгиев, Черно море като зона на глобален  
геополитически сблъсък ..... 61

## Светът

В. Катранджиев, Западът vs. Русия: санкции, контрасанкции,  
геополитически проекции ..... 64

С. Каменаров, "Нерешителният хегемон":  
дилемите на германската външна политика ..... 80

Б. Димитров, BRICS като културно-цивилизационен фактор  
и предизвикателство пред геополитическото статукво ..... 90

Н. Стефанов, Новите геополитически конфигурации в Азия ..... 99

Й. Начев, Латиноамериканската геополитика на Москва ..... 105

Е. Маринов, Развитието на интеграционните процеси в Африка:  
от политически към икономически цели ..... 119

## Гледна точка

М. Хъдсън, Бумерангът на новата студена война ..... 128

Н. Барма, И. Ратнър, С. Уебър, Добре дошли в "света без Запада" ..... 132

## Геостратегия

Б. Хаджиев, Интернет стратегията на Ислямска държава ..... 136

В. Дергачов, Геополитиката на "управлявания хаос" ..... 144

## Геоикономика

В. Абатуров, Юанът срещу долара ..... 153

Й. Хелевиг, Живот назаем: последиците от отрицателния ръст  
на БВП в ЕС и САЩ ..... 158

## Идеи

Ф. Фукуяма, За доброто и лошото управление ..... 168

## Книги

Н. Милмън, Отвъд стереотипите за човешката еволюция ..... 180

## Интервю

Михаел Ламбер за конфликта между Запада и Русия  
и бъдещето на глобализацията ..... 185

Едуард МАРИНОВ\*

## РАЗВИТИЕ НА ИНТЕГРАЦИОННИТЕ ПРОЦЕСИ В АФРИКА: ОТ ПОЛИТИЧЕСКИ КЪМ ИКОНОМИЧЕСКИ ЦЕЛИ

**Р**егионалната интеграция в Африка е обявена за приоритетна цел както от африканските правителства, така и от световните донорски организации още през първите години след извоюването на независимостта. Тя трябва да адресира динамиката на глоболизиращата се икономика като средство за осигуряване на конкурентоспособност чрез по-добрите възможности, които предоставя в областта на международната търговия. В случая на Африка това е от още по-голямо значение заради колониалното наследство, недоброто управление и множеството конфликти (ЕСА, 2010, с. 23). Регионализмът се разглежда като фактор, подпомагащ решаването на политическите и икономическите проблеми на континента.

Корените на африканската идея за интеграция са от края на XIX и началото на XX век, когато, в отговор на колониализма и расизма, се заражда панафриканизмът. Между 1900 и 1945 се провеждат множество панафрикански конгреси и конференции, позволяващи на лидерите, интелектуалците и членовете на африканската диаспора да изразят мнението си. Въпреки че приоритетът на идеите и действията е освобождаването на африканските страни от колониално господство, като първа и най-съществена стъпка, важна част от тези конференции е и идеята за африканско единство – не толкова в икономически или политически план, колкото като идеологическа и културна солидарност. “Панафриканизмът, като израз на континентална идентичност и последователност, отличава регионалната интеграция в Африка от други райони в развиващите се страни” (McCarthy, 1995, с. 14).

### Панафриканизмът, Организацията за африканско единство и Африканският съюз

“От края на 50-те години регионалната икономическа интеграция, макар и в нейните по-нисши форми, започва да си пробива път и в Третия свят” (Малхасян и др., 1977, с. 155). Двете десетилетия след Втората световна война са период на деколонизация. Гана е първата субсахарска държава, получила независимост през 1957, а до края на 1963 около 80% от всички африкански страни вече са отхвърлили колониалната си зависимост. Голямо влияние върху интеграционните идеи през този период оказва Кваме Нкрума - първият министър-председател на Гана, който организира три конференции на всички народи от Африка (1957, 1960, 1961). Те целят “първо, да подпомогнат движенията за независимост в останалите под колониално господство държави и второ, да създадат дипломатическа рамка за политическото обединение на Африка” (Ayittey 2010, с. 89).

\* Асистент в Института за икономически изследвания при БАН

На първата конференция Нкрума представя идеята си за политическото развитие на континента в четири етапа: първо - получаване на независимост, второ - консолидиране на тази независимост, трето - създаване на общност на освободените държави и четвърто - подпомагане икономическото и социалното развитие на Африка. Независимостта и единството са теми и на втората конференция, която приема резолюция, призоваваща колониалните сили да ограничат неоколониалистките си методи на икономическа експлоатация на вече свободните африкански държави. На третата конференция пък се сформират комитети, състоящи се от представители на независимите африкански държави, които да проведат консултации за хармонизация на националните политики в областта на икономиката, сигурността, културата и политическото единство (AAPC, 1962, с. 429-433).

Освен тези конференции, целящи да привлекат заинтересованите среди от неправителствения сектор, Нкрума организира и две конференции на независимите африкански държави (1958, 1960), които събират правителствените и държавните ръководители на всички независими държави. Целта е постигането на политическо обединение, "институционализирано в Съюз на африканските държави и в правителство на този съюз" (Van Walraven, 1996, с. 91). Въпреки че поставената цел остава неизпълнена, в резолюциите на конференциите се декларира, че "сътрудничеството между африканските държави е жизненоважно за запазването на независимостта и суверенитета им" (Johnson, 1962, с. 429).

В началото на 60-те години африканските държави се разделят на два блока<sup>1</sup> – групата от Казабланка и групата от Бразавил и Монровия, като всяка от тях възприема себе си като основа на континенталната рамка за сътрудничество. Целта на първата група държави е най-вече ограничаване влиянието на неафриканските сили на континента. Докато тя застъпва идеята за наднационални институции с ясни правомощия, приоритет за другата група е икономическото сътрудничество, като се избягват понятията "съюз", "унификация" и т.н. и се възприемат идеите за междуправителствено сътрудничество (Van Walraven, 1996, с. 108). В този смисъл, Организацията за африканско единство (ОАЕ) е по-скоро плод на идеите на втората група (Michel, 2012, с. 37).

Освен политическите цели, през този период се оформя и идеята за икономическата независимост: "страните да могат да развиват своите икономики съобразно вътрешните си закономерности и потребности и да участват в международните икономически отношения при спазване на принципите на равноправие и взаимна изгода" (Малхасян, 1979, с. 56).

### **Организацията за африканско единство (1963-1970)**

На 25 май 1963 32 държави формират Организацията за африканско единство с крайна цел създаването на континентален съюз. Организацията приобщава и държавите, които искат незабавно обединение, и тези, които вярват в постепенното му постигане. Създаването на ОАЕ, дори и като междуправителствена организация, е голям успех, особено предвид разминаването между радикалните идеи на групата от Казабланка и по-умерените на групата от Монровия, въпреки че някои от тези разногласия продължават да са причина за търкания и в рамките на организацията (Michel, 2012, с. 38).

ОАЕ е по-скоро междуправителствена организация, тъй като хартата ѝ не дава почти никакви правомощия на наднационалните институции, а основната форма за вземане на решения е консенсусът. От Хартата става ясно, че най-важна цел

на страните-членки е продължаване процеса на деколонизация, запазване на независимостта и на националните граници. Основният принцип е за ненамеса във вътрешните работи – “политиката на ненамеса е прилагана до крайност от африканските държави, забраняващи на народите си да предприемат каквото и да било за да предотвратят погизването на човешките права в съседните държави” (Murithi, 2005, с. 26). Така ОАЕ се превръща по-скоро в дискуссионен форум, без компетентност за реални действия, но въпреки това съумява да упражнява влияние върху държавите-членки, в резултат от което конфликтите в Африка намаляват (Michel, 2012, с. 39). Очевидна обаче е липсата на политическа воля от страна на държавите-членки за прехвърляне както на правомощия, така и на отговорности към ОАЕ.

През 1963-1970 се провеждат седем срещи на Общото събрание на ОАЕ, които се занимават главно с конфликтите на континента. Продължават да се разглеждат и въпросите за независимостта и деколонизацията. Въпреки че се говори и за установяване и насърчаване на икономическото сътрудничество, не се предприемат никакви действия за практическото му осъществяване.

През 60-те години, най-вече с цел повишаване на валутните приходи от износ, са сключени и много икономически споразумения на държавите-производители на различни стоки (предимно суровини) – Междуафриканска организация по кафето, Съюз на страните-производители на какао, Международно съглашение по захарта, Африкански съвет по арахиса, Междуправителствен съвет на страните-износители на мед, Асоциация на страните-производителки на естествен каучук и др. (Малхасян и др., 1977, с.223-226), част от които функционират под някаква форма до днес.

### ***Застоят в усилията за формиране на политически съюз (1970-1991)***

През периода между първите години след създаването си и до подписването на Договора от Абуджа ОАЕ става все по-незабележима и незначителна. Основната ѝ роля е да бъде медиатор при решаване на спорове и вътрешни и международни конфликти. Икономическите въпроси остават на заден план, затова и Матюс описва организацията по-скоро като политическа, отколкото като икономическа (Mathews, 2008, с. 32). Въпреки това, по време на срещите на държавните и правителствените ръководители се заражда и развива идеята за икономически съюз, което в крайна сметка води до подписването на Договора за създаване на Африканската икономическа общност (ДАИО).

През 80-те години се повдига въпросът за неокOLONИализма, чиято основната идея е “чрез реални икономически действия да се постигнат глобалните политически цели на метрополиите от бившия колониален свят” (Малхасян, 1979, с. 49). През 1980 е приет Планът от Лагос, в който икономическото развитие на Африка се свързва с намаляване на зависимостта от износа на продукти на първичния сектор, индустриализацията и стремежа за постигане на равенство в търговските отношения както между държавите на континента, така и на световно ниво.

В рамките на ОАЕ се обсъжда и актуалният за повечето африкански страни проблем с външния дълг, но не се постига съгласие за предприемане на общи действия за решаването му.

Друга причина за неефективността на организацията са недостатъчните финансови ресурси, с които разполага, а това е един от най-важните фактори за стимулиране на икономическото развитие на Африка – икономическата интеграция

като начин за осигуряване на ресурси за международните организации може да се разглежда и като косвено средство за постигането на мир и сигурност на континента.

### ***Зараждане на идеите за икономическа интеграция (1991-2002)***

Договорът от Абуджа, с който се създава Африканска икономическа общност (АИО), е подписан на 3 юни 1991 и влиза в сила през 1994. Той формулира план за изграждането на Африкански икономически и паричен съюз (с обща валута) до 2028 чрез последователното изпълнение на шест междинни етапа. Основният мотив за създаването на АИО е необходимостта да се намали икономическата зависимост на африканските държави от трети страни и да се стимулират икономическото развитие и икономическия растеж. С ДАИО (Договор за създаване на Африканска икономическа общност) се създава Африканската централна банка и се предвижда създаването на Африканския съд (което обаче става едва през 2003 и в рамките на Африканския съюз). Етапите и процесът на изпълнението им са подробно разгледани в следващата част.

С изключение на постигнатия напредък в областта на икономиката, през 90-те години значението на ОАЕ продължава да намалява. Причините се коренят в промените, настъпили на глобално и континентално ниво: края на студената война и упадъкът на Съветския съюз, официалният край на апартейда през 1994 (с което се постига целта за премахване на колониализма), разпространението на демокрацията в Африка (демократични многопартийни избори се провеждат в над 30 държави) и др. (Mathews 2008).

През 1999 в Сирт се провежда извънредна среща на ОАЕ, на която се приема декларация за създаването на Африкански съюз (АС), който да замени ОАЕ. Сред целите на декларацията е и ускоряването на процеса на изпълнение на ДАИО. На 9 юли 2002, в Дърбан, Организацията за африканско единство официално е преобразувана в Африкански съюз. Основните инициатори на тази трансформация са лидерите на икономически най-силните държави на континента - Южна Африка и Нигерия - Табо Мбеки и Олусегун Обасаньо, както и либийският лидер Муамар Кадафи.

Наред с опазването на мира, сигурността и човешките права Учредителният акт на АС поставя и амбициозни икономически цели: ускоряване на социално-икономическата интеграция, извоюване на достойно място в глобалната икономика, насърчаване на устойчивото развитие на икономическо и социално равнище, както и интеграция на африканските икономики, координация и хармонизиране на политиките между съществуващите и бъдещите регионални икономически общности и т.н. (УА на АС, чл. 3).

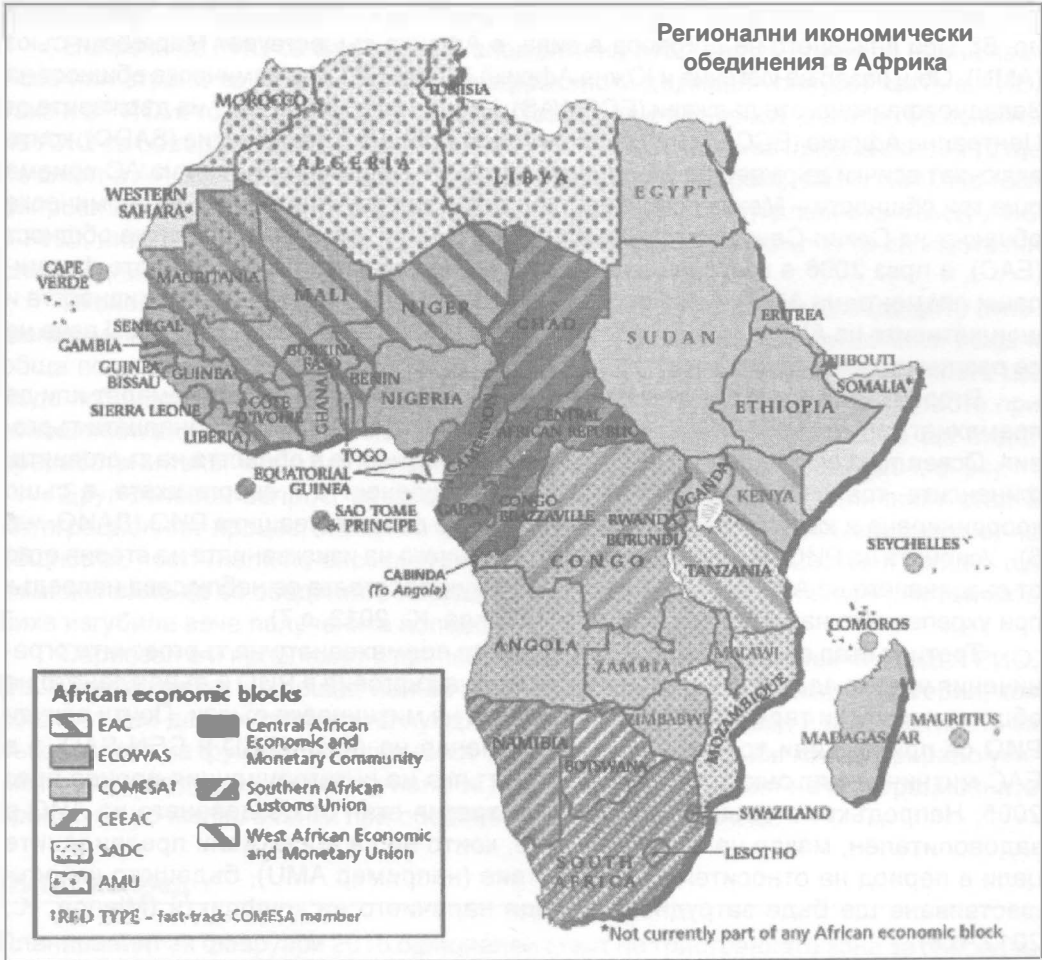
### ***Африканският съюз (от 2002 насам)***

Още с появата си АС става обект на критики, че е просто превъплъщение на ОАЕ под ново име, като способността му да се справи с предизвикателствата на глобализацията и новия регионализъм е поставена под сериозно съмнение (Michel, 2012, с. 45). Въпреки това, за разлика от ОАЕ, АС получава множество правомощия с наднационален характер – създаването на Панафрикански парламент, Африкански съд, правото на Съюза да се намесва при военни престъпления, геноцид и престъпления против човечеството<sup>2</sup>.

Важни стъпки в процеса на интеграция са създаването на Новото партньорство за развитие на Африка (NEPAD) през 2001 и Съвета за мир и сигурност, през 2003, в рамките на АС.



През 2007 АС приема Протокол за отношенията между Съюза и регионалните икономически общности (РИО), който има ключово значение за икономическата интеграция в континента и цели разрешаването на сложния проблем със съществуването на множество организации за регионална икономическа интеграция с припокриващо се членство, различни мандати и без ясни принципи за координация помежду им. По-долу ще разгледам сложните отношения между АС, АИО и РИО. През 2008 пък е приет Протокол за устава на Африканския съд с юрисдикция по въпросите, възникващи във връзка с ДАИО.



## Африканската икономическа общност

ДАИО е приет през 1991 и влиза в сила от 1994. Той създава АИО като част от АС (ДАИО, чл. 98). Договорът определя шест етапа, които трябва да бъдат изпълнени за постепенното създаване на АИО в рамките на период от 34 години (ДАИО, чл. 6). Договорът възприема интеграционния подход, зависещ до голяма степен от успеха на интеграцията в рамките на регионалните интеграционни общности (РИО) (Mlenga, K., 2012, с.2). В Договора изрично е заявено, че АИО ще се формира предимно на

базата на координиране и постепенна интеграция на дейностите на РИО. Затова РИО са определени като градивни елементи на АИО. Идеята на етапния подход е, че интеграцията трябва първо да се постигне на регионално ниво чрез създаването и укрепването на регионални интеграционни общности, които в определен момент да се слоят в АИО.

## Етапи на изпълнение на ДАИО

Първият етап включва укрепването на съществуващите РИО и създаването на нови там, където не съществуват такива, като се предполага да продължи до 1999 (ДАИО, чл. 6). При влизането на договора в сила, в Африка съществуват Маргебски съюз (AMU), Общ пазар на Източна и Южна Африка (COMESA), Икономическа общност на Западноафриканските държави (ECOWAS), Икономическа общност на държавите от Централна Африка (ECCAS) и Южноафриканска общност за развитие (SADC), които включват всички държави на континента. До 2001 Общото събрание на АС приема още три общности – Междуправителствен орган за развитие (IGAD), Икономическа общност на Сахел-Сахарските държави (CEN-SAD) и Източноафриканска общност (EAC), а през 2006 е взето решение да не се признават повече РИО като формирани елементи на АИО<sup>3</sup>. След проточилия се период на пасивност в активността и инициативите на АИО поради противопоставянето на Мароко, от 2012 AMU вече не се разглежда като елемент на АИО.

Вторият етап е с продължителност осем години и цели РИО да намалят или да премахнат митата, квотите и други ограничения пред вътрешнорегионалната търговия. Освен това се предвижда интегриране на политиките в областта на търговията, финансите, транспорта, комуникациите, промишлеността и енергетиката, а също координиране и хармонизация на дейностите на съществуващите РИО (ДАИО, чл. 6)., Усилията на РИО са насочени към изпълнението на изискванията на втория етап от създаването на АИО, като въпреки предизвикателствата се наблюдава напредък при укрепването на много сектори в тях (Mlenga, K., 2012, с.7).

Третият етап със срок до 2017 предвижда премахването на търговските ограничения чрез създаването на зони за свободна търговия в РИО и въвеждането на общи митнически тарифи чрез изграждането на митнически съюзи. Почти всички РИО са приключили третия етап, с изключение на AMU, IGAD и CEN-SAD, а в ЕАС митническият съюз (МС) е първата стъпка на интеграционния процес през 2005. Напредъкът в осъществяването на третия етап от създаването на АИО е задоволителен, макар че за общностите, които не са постигнали предвидените цели в период на относително спокойствие (например AMU), бъдещото им осъществяване ще бъде затруднено поради наличието на конфликти (Mlenga, K., 2012, с.8).

Четвъртият етап със срок до 2019 е създаването на Африкански митнически съюз чрез хармонизиране на общите митнически тарифи на всички РИО. Като стъпка към постигането на тази цел може да се отбележи формирането на тристранната зона за свободна търговия (ЗСТ) между COMESA, SADC и ЕАС през 2008, с която трите общности премахват търговските бариери помежду си (ЕСА, 2010, с. 10).

По отношение на петия и шестия етап – изграждането на Африкански общ пазар и на континентален икономически и паричен съюз, засега няма прогрес. Сроковете за осъществяването им са, съответно, 2023 и 2028.

## АИО и регионалните икономически общности

“АИО трябва да бъде създадена предимно чрез координация, хармонизация и прогресивна интеграция на дейностите на РИО” (ДАИО, чл. 88), а според Протокола за отношенията между АС и РИО, в крайна сметка, РИО трябва да се обединят и абсорбират, за да формират АИО (чл. 5). Това е уникален и доста усложнен подход към постигането на икономическа интеграция, като единственият успешен подобен опит досега е сливането на Европейската зона за свободна търговия и Европейската общност и създаването на Европейското икономическо пространство (Orropg, 2010, с.93).

Въпреки че РИО са формиращи елементи на АИО, те самите не са нейни членове или страни по ДАИО. Отделните африкански държави членуват както в АИО, така и в РИО, и то често в повече от една. Това повдига въпроса, доколко решенията на АИО са обвързващи по отношение на РИО, както и на каква правна основа те ще се слоят в АИО и какъв ще бъде статутът им след това (Orropg, 2010, с.94). На тези въпроси няма отговор нито в ДАИО, нито в Протокола за отношенията между АИО и РИО, нито в учредителните договори на самите РИО, въпреки че те са изготвени след подписването на ДАИО.

Икономическата комисия на ООН за Африка (ЕСА) разглежда бъдещите отношения между АИО и РИО така: “След като РИО са постигнали митически съюз и обща политика, те ще се слоят за да формират Африкански общ пазар, което ще бъде последвано от цялостното създаване на АИО. Тя ще поеме лидерството при отношенията със страните-членки, а функциите и структурите на РИО ще бъдат преработени така, че да служат за прилагане целите на АИО” (ЕСА, 2004, с. 94).

Друг основен въпрос, свързан със сливането на РИО, е различният етап в интеграционния процес, на който се намират отделните РИО. Съмнително е, че общности, постигнали по-висока степен на развитие на интеграционния процес, ще имат желание да се обединят с такива, които се намират на по-нисък етап, тъй като биха изгубили вече получените ползи от интеграцията.

Сериозен е и прблемът с припокриващото се членство в повече от една РИО. Държавите трябва да решат, най-вече на базата на икономическите критерии, коя общност най-добре отговаря на нуждите им, като имат предвид и перспективата за създаването на функционираща АИО. Това, от една страна, би концентрирало усилията им, а от друга - би спомогнало за по-голяма ефективност на интеграционните процеси и по-малко спънки при обединяването на РИО в АИО.

## Пътят напред

Планираният за февруари 2015 официален старт на тристранната зона за свободна търговия (ЗСТ) COMESA-EAC-SADC може да се разглежда като началото на нов период в развитието на интеграционните процеси в Африка. Той ще е още по-фокусиран върху строгото прилагане на разпоредбите на Договора от Абуджа, свързани с развитието и задълбочаването на икономическата интеграция на континента. Тристранната ЗСТ, наричана още “голямата” зона за свободна търговия би била най-големият икономически блок в Африка и стартова площадка за създаването на континентална ЗСТ. Може би най-значимият ефект от преговорите по тристранната ЗСТ е акумулирането на политическа воля и ангажираност, демонстрирано от участващите в тях държави, които могат да послужат като катализатор за бъдещото

развитие и задълбочаване на интеграционните процеси в Африка. Преговорите вече накараха африканските държавни и правителствени ръководители да заявят ангажираността си за ускоряване на процеса на формиране на напълно функционираща Африканска икономическа общност чрез създаването на Африканска зона за свободна търговия до 2017.

## Заклучение

Въпреки че е заявена от държавните и правителствените ръководители цел още от времето на получаване на независимост в средата на ХХ век, процесът на политическа интеграция в Африка напредва бавно, главно поради липсата на политическа воля от страна на африканските държави. В областта на икономическата интеграция, която е с много по-кратка история, постигнатите успехи, макар и недостатъчни спрямо заявените цели, са значително повече.

Осъществен е значителен напредък в изпълнението на етапите на създаването на АИО. Повечето РИО изпълняват задълженията си по ДАИО по график, при някои има известно закъснение, а други дори изпреварват сроковете. Въпреки че РИО полагат доста усилия за реализирането на първите три етапа, заложи в ДАИО, чрез приемане на поетапна отмяна на митата във вътрешнорегионалната търговия, помежду им съществуват и много различия - някои РИО все още не могат да създадат зона за свободна търговия, докато в други вече действа дори митнически съюз. Темпът на напредък не е еднакъв и при наличието на припокриване на членството на много държави в две и повече РИО е задължително да се вземат стратегически решения и да се предприемат действия в посока към създаването на континентална Зона за свободна търговия като първа стъпка към континентален митнически съюз, общ пазар и като крайна цел – напълно функционираща Африканска икономическа общност.

В зараждането на идеите за интеграция в Африка може да се открие модел, противоположен на този, предложен и приложен от бащите-основатели на ЕС: "просто и бързо да се осъществи сливането на интереси, което е необходимо за формирането на една икономическа общност и да бъде заложен катализатор за създаването на една по-широка общност със задълбочени отношения между страни, от дълго време противопоставени помежду си от кървави разделения" (Декларацията на Шуман, 9 май 1950). В Африка основната идея е да се започне от политическо обединение като основа за всичко останало. Историческото развитие на процесите на континента обаче – слабата политическа воля и ангажираност, различните икономически и геополитически цели, преследвани от отделните държави, неспособността да бъдат задавани и прилагани общи политически цели – само потвърждава идеите на бащите-основатели на ЕС за икономическа интеграция стъпка по стъпка.<sup>4</sup> Всъщност това може да бъде видяно и в Африка – постепенното преминаване от политически към икономически цели, които да бъдат преследвани по трудния и стръмен път към създаването на континентален съюз.

### Бележки:

1. Причина за това разделяне е кризата в Конго (1960-1966) и различното отношение на отделните държави спрямо нея.
2. Досега АС е осъществил три миротворчески операции – в Дарфур (Судан) през 2006, в Сомалия през 2007 и в Анжуан (Коморските острови) през 2008.

3. Заслужава да се отбележи, че Южноафриканският митнически съюз (SACU), най-старият действащ МС в света, създаден през 1910, не е признат от АС като един от формиращите елементи на АИО.

4. Трябва обаче да се има предвид и една друга основна разлика при започването на институционализираните усилия за постигане на интеграция в Европа и Африка – докато в първия случай процесът е инициран от едва шест държави, които освен това са доста хомогенни от гледна точка на икономическите си параметри и социалното си развитие, интеграционните процеси в Африка стартират като средство за обединение на всички държави на континента с всичките различия в историята, икономиката и обществата им.

## Литература:

1. Малхасян, Е. 1979. Неоколониализъм – икономически действия и политически цели. Партиздат. София.
2. Малхасян, Е., Белов, Л., Мечев, Ст., Обретенков, З. и М. Камали. 1977. Икономически проблеми на развиващите се страни. ВИИ Карл Маркс. София
3. ААРС. 1962. All-African Peoples' Conferences. International Organization, Vol. 16 (2), pp. 429-434.
4. Ayittey, G. B. 2010. The United States of Africa: A Revisit. The Annals of the American Academy of Political and Social Science, Vol. 632, 86-102.
5. Economic Commission for Africa. 2004. Assessing regional integration in Africa. Addis Ababa.
6. Economic Commission for Africa. 2010. Assessing Regional Integration in Africa IV. Enhancing Intra-African Trade. Addis Ababa.
7. Economic Commission for Africa. 2012. Assessing Regional Integration in Africa V. Towards an African Continental Free Trade Area. Addis Ababa.
8. Johnson, C. A. 1962. Conferences of Independent African States. International Organization, Vol. 16 (2), 426-429.
9. Mathews, K. 2008. Renaissance of Pan-Africanism: The AU and the New Pan-Africanists. In J. Akokpari, A. Ndinga-Muvumba, & T. Murithi, The African Union and its Institutions. Auckland Park: Jacana Media Ltd. pp. 25-41.
10. McCarthy, C. 1995. Regional integration: part of the solution or part of the problem? In Ellis, S. ed., Africa Now: People, Policies, and Institutions. London, James Currey/Portsmouth, Heinemann, pp. 211-231.
11. Michel, S. 2012. European Integration Theories and African Integration Realities. Leiden University.
12. Mlenga, K. 2012. Assessing the Progress of Africa's Economic Integration in Light of the Establishment of the African Economic Community. Academia.edu
13. Murithi, T. 2005. The African Union: Pan-Africanism, Peacebuilding and Development. Hampshire: Ashgate Publishing Ltd.
14. Oppong, R.F. 2010. The African Union, African Economic Community and Africa's Regional Economic Communities: untangling a complex web. African Journal of International and Comparative Law, 18 (1). pp. 92-103.
15. Van Walraven, K. 1996. Dreams of Power: The of the OAU in the Politics of Africa. Ridderkerk: Ridderprint.